

*Коваленко Вікторія Володимирівна
професор кафедри банківської справи
Одеського національного економічного університету
доктор економічних наук, професор
e-mail: kovalenko-6868@mail.ru*

*Kovalenko Viktoriya V.
professor of banking department
Odessa national economic university
doctor of economic sciences, professor*

*Болгар Тетяна Миколаївна
завідувач кафедри фінансів та банківської справи
Кременчуцького інституту
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля
кандидат економічних наук, доцент
e-mail: t.bolgar@mail.ru*

*Bolgar Tetyana M.
manager of department of finances and banking
Kremenchug institute
Dnepropetrovsk university of the name of Alfred Nobelya
candidate of economic sciences, associate professor*

**РОЗВИТОК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ
ПРОБЛЕМНИХ КРЕДИТІВ ЯК СКЛАДОВОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ
ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ БАНКУ**

Анотація

У науковій статті розглянуті питання проблеми нинішньої

методології оцінки якості кредитних портфелів банківських установ держави та запропоновані власні розробки до процесів оцінювання якості кредитного портфелю та системи ранжування окремих сегментів кредитних договорів.

Ключові слова: кредитний портфель, кредитний ризик, методологія оцінки якості кредитних портфелів, прострочені позики, ранжування окремих сегментів кредитних договорів.

РАЗВИТИЕ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ К ОЦЕНКЕ ПРОБЛЕМНЫХ КРЕДИТОВ КАК КОМПОНЕНТА СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ПРОБЛЕМНЫМИ КРЕДИТАМИ БАНКА

Аннотация

В научной статье рассмотрены вопросы проблемы существующей методологии оценки качества кредитных портфелей банковских учреждений государства и предложены собственные разработки к процессам оценки качества кредитного портфеля и системы ранжирования отдельных сегментов кредитных договоров.

Ключевые слова: кредитный портфель, кредитный риск, методология оценки качества кредитных портфелей, просроченные ссуды, ранжирование отдельных сегментов кредитных договоров.

DEVELOPMENT OF SCIENTIFICALLY METHODOLOGICAL GOING IS NEAR ESTIMATION OF PROBLEM CREDITS AS COMPONENT CONTROL THE SYSTEM BY PROBLEM CREDITS BANK

Annotation

In the scientific article the questions of problem of present methodology of

estimation of quality of credit brief-cases of bank institutions of the state are considered and own developments are offered to the processes of evaluation of quality credit a brief-case and systems of ranging separate segments of credit agreements.

Keywords: *credit brief-case, credit risk, methodology of estimation of quality of credit brief-cases, are overdue, ranging of separate segments of credit agreements*
Форм.10, Табл. 3, Рис. 4, Лим.25

Постановка проблеми. В умовах високої конкуренції та нестабільності фінансових ринків питання щодо аналізу та об'єктивної оцінки діяльності кредитних установ стає все більш актуальним. Одне з завдань на шляху вдосконалення діяльності банків полягає у підвищенні якості сучасних методів аналізу, розробці та реалізації нових підходів та процедур до визначення ефективності управління банком, враховуючи при цьому позитивний вітчизняний та закордонний досвід.

Одним з недостатньо досліджених питань, особливо у практичній площині, є питання щодо оцінки якості сукупного кредитного портфелю банку. Про якість кредитного портфелю дуже часто судять лише за долею проблемних кредитів. Разом з тим, багатьма дослідниками в даній області визнано, що поряд з кредитним ризиком критеріями якості кредитного портфелю виступають також його ліквідність та доходність [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ефективного управління ризиками в банківській діяльності є предметом дослідження багатьох зарубіжних та вітчизняних авторів, зокрема: М. Алексеєнка [3], О. Васюренка [6], В. Вітлінського [7], О. Вовчак [8], О. Дзюблюка [10], Г. Карчевої [16], О. Кириченка [6], В. Міщенко [19], Л. Примостки [21], Т. Савченка [25], Т. Смовженко [14] та ін. Проблеми управління кредитним портфелем в умовах фінансової нестабільності досліджував А. Зотов [15]. Проблеми щодо аспектів кредитних ризиків висвітлено у працях Ж. Довгань, Р. Качалова [17], О. Лаврушина [4], П. Роуза [22], Дж. Сінкі [24] та ін.

Метою дослідження є удосконалення науково-методичних підходів до

оцінювання якості кредитних портфелів банківських установ.

Основні результати дослідження. Питання якості кредитного портфелю, причин його погіршення та превентивних заходів у цьому напрямку потребують подальшої розробки як в теоретичному, так і в організаційно-практичному аспектах, оскільки характер діяльності банків в умовах фінансової нестабільності в економіці принципово змінився. Значну увагу потрібно сконцентрувати на вирішенні проблеми досягнення оптимального співвідношення між прибутковістю та ризикованістю банківських операцій з кредитування і виробленні зважених підходів до реалізації кредитної політики. Від структури та якості кредитного портфелю банку значною мірою залежить його стабільність, репутація та фінансовий успіх. Тому банки мають ретельно аналізувати якість позичок, проводити незалежні експертизи великих кредитних проектів, виявляти випадки відхилення від сформованої ними кредитної політики [20].

Сутність поняття «кредитний портфель банку» можна трактувати як у вузькому, так і в широкому розумінні. У вузькому розумінні «кредитний портфель» – це заборгованість за кредитами фізичних осіб, суб'єктів господарювання, банків та органів влади. У широкому розумінні – до складу кредитного портфелю крім кредитів належать операції, пов'язані з факторингом, наданням гарантій, поручительств, акредитиви та ін. Також визначення даному поняттю можна дати виходячи з його структури, а саме як сукупність засобів, розміщених у формі кредитів з визначеним терміном функціонування, розміром та якістю [13].

Кредитний портфель включає агреговану балансову вартість усіх кредитів, у тому числі прострочених, пролонгованих і сумнівних щодо повернення та є втіленням кредитної політики банку і невід'ємною складовою його загальної стратегії розвитку [23].

Якість кредитного портфелю банку відображає відповідність структури його кредитних вкладень базовим принципам організації кредитування з точки зору забезпечення поверненості, строковості та платності наданих у тимчасове

користування грошових коштів. Ці параметри загалом характеризують ступінь кредитного ризику та дохідність позичкових операцій банку, що є стратегічними цілями його кредитної політики [10].

На нашу думку, окремо слід виділити класифікацію кредитного портфелю на збалансований та оптимальний.

Оптимальний кредитний портфель характеризується найбільш точною відповідністю по складу і структурі кредитної та маркетингової політики банку та його плану стратегічного розвитку.

Збалансований кредитний портфель – це комплекс банківських кредитів, який за своєю структурою і фінансовими показниками знаходиться в середині ефективного вирішення дилеми «ризик-прибутковість». Оптимальний кредитний портфель може не співпадати із збалансованим, тому що на певних етапах своєї діяльності з метою зміцнення конкурентних позицій, завоювання нових ніш на ринку, залучення нових клієнтів, банк може на шкоду збалансованості кредитного портфелю здійснювати видачу кредитів з меншою прибутковістю і з великим ризиком [18].

Постановою Правління НБУ від 30.06.95 № 167 було затверджено положення «Про порядок формування і розмір страхового фонду комерційних банків», в якому вперше визначався порядок класифікації кредитів та формування резерву (на той час страхового фонду) [21].

Оцінка якості кредитного портфелю в комерційних банках України регламентується Положенням про порядок формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями комерційних банків, затвердженим постановою Правління НБУ від 27.03.98 № 122. Згідно із цим Положенням кредитний портфель банків класифікується, тобто кожний кредит оцінюється за ступенем ризику і відноситься до однієї з п'яти груп: стандартні, кредити під контролем, субстандартні, сумнівні та безнадійні кредити [2].

Отже, після визначення сутності та видів кредитного портфелю банківської установи пропонуємо розглянути проблеми щодо оцінювання

якості кредитного портфелю банківських установ. На наше переконання, сучасному банківському сектору необхідно звернути увагу на низку проблем, що притаманні зазначеному процесу. Впорядкування методології оцінки якості кредитних портфелів банківських установ дозволить ретельно та ґрунтовно визначити долю «поганих» боргів у складі портфелю кредитування. Це, в свою чергу дасть банкам відповіді на чисельні питання щодо власної економічної безпеки.

Розглянемо проблеми нинішньої методології оцінки якості кредитних портфелів банківських установ держави на рис. 1.

Рис. 1 Проблеми наявної методології оцінки якості кредитних портфелів банківських установ, авторська розробка

Примітка: DPD¹ – означає – Days puts Due (кількість «Днів Після Дня очікуваної оплати» (кількість днів після виходу кредиту із графіка)

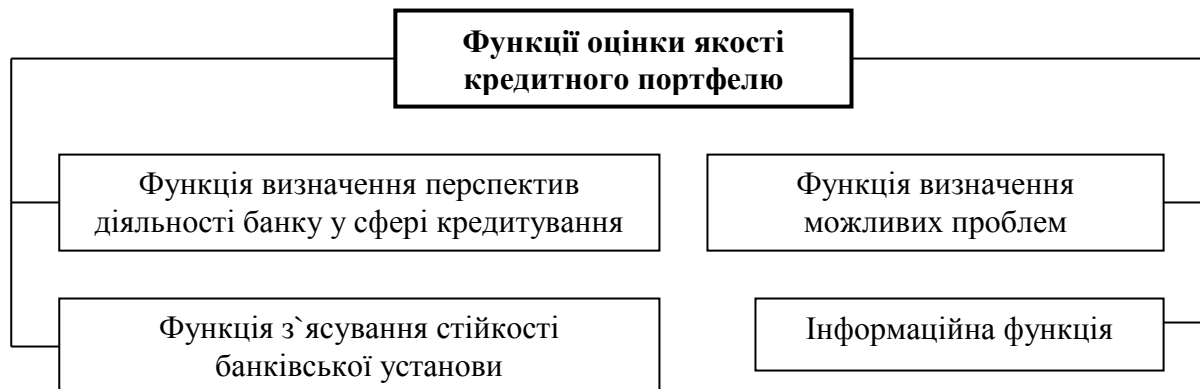
Як бачимо виникає багато не врегульованих питань, тому доходимо висновку, що кожне з них потребує внесення коректив та систематизації.

Наведемо власну систематизацію компонентів системи оцінки якості кредитного портфелю:

Мета – забезпечення максимальної дохідності від кредитних операцій

комерційного банку за певного допустимого рівня ризику [9].

Функції оцінки якості кредитного портфелю пропонуємо розглянути в рис. 2.

Рис. 2 Функції оцінки якості кредитного портфелю, авторська розробка

Розглянемо кожну з наведених функцій:

– інформаційна – донесення до інвесторів, кредиторів та менеджменту банківської установи інформації щодо реального стану портфелю кредитування з метою проведення вчасного аналізу та конкретизації відповідних висновків;

– визначення можливих проблем – ідентифікація можливих ризиків з огляду на поточний стан у процесах кредитування держави, окремої банківської установи чи їх групи;

– з`ясування стійкості банку – визначення ступеню стійкості банківської установи до коливань в економічній сфері держави, враховуючи потужність процесів кредитування та якість виконання кредитних зобов`язань позичальниками;

– визначення перспектив – вирішення питання щодо розвитку діяльності банківської установи в напрямку кредитування. Визначення нових шляхів долучення клієнтської бази до кредитних операцій. Пошук банківських продуктів, що зацікавлять потенційного позичальника та принесуть прибуток кредитору.

На наше переконання, процеси оцінювання якості кредитного портфелю повинні базуватися на таких принципах:

1. Принцип об'єктивності – аналіз якості кредитного портфелю банківської установи має здійснюватися, ґрунтуючись лише на методиці проведення таких досліджень. При проведенні оцінки стану портфелю кредитування має бути виключена можливість долучення будь-яких суб'єктивних бачень особи, що аналізує.

2. Принцип безперервності та оперативності – передбачає проведення заходів з оцінки якості кредитного портфелю у досить стислі строки за умов виключення переривання процесів оцінювання. Такий підхід надає змогу оперативно дослідити процеси, що відбуваються в галузі кредитування на основі актуальних, «гарячих» фактів.

3. Принцип конфіденційності – дослідження якості кредитного портфелю банку має висвітлювати інформацію для обмеженого кола зацікавлених адресатів. Банківська установа постійно має бути зацікавлена у проведенні зазначеної оцінки, яка, однак, завжди «фільтрується» перед донесенням її результатів широкому загалу.

4. Принцип явності в інтерпретації результатів – результати аналізу і рекомендації по забезпеченню високої якості кредитного портфелю банківської установи мають бути чіткими і ясними з метою уникнення невірних їх розуміння, і, як наслідок, помилкових дій з боку керівництва.

5. Принцип комплексності і системності – на якість кредитного портфелю банківської установи постійно впливає значна кількість внутрішніх та зовнішніх чинників. З огляду на це, аналітик повинен досліджувати якість процесів кредитування, беручи до уваги взаємодію комплексу змінних усередині установи, при цьому проводячи постійний моніторинг зовнішнього середовища і його трансформації.

Якісне оцінювання кредитного портфелю має на меті, насамперед, максимальне зниження ризику неповернення позики, що веде до значних втрат для банку і може привести його до банкрутства.

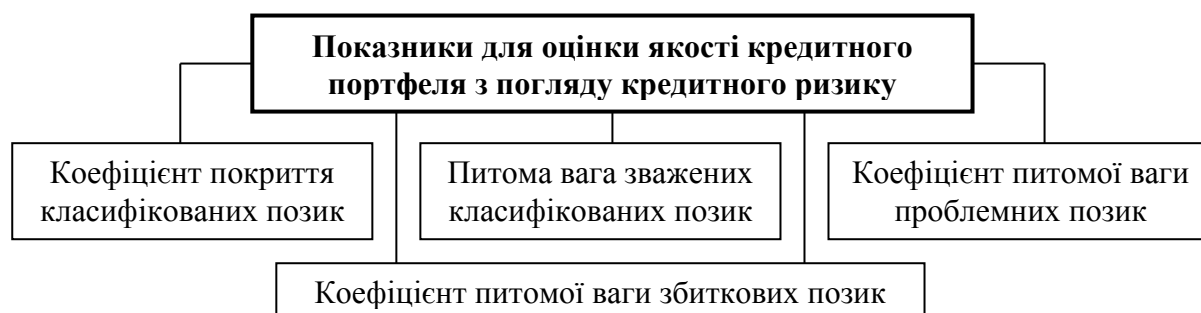
Застосовується два методи оцінювання якості кредитного портфелю:

1. З погляду кредитного ризику.

2. З погляду рівня захищеності від можливих втрат.

Для оцінювання якості кредитного портфелю з погляду кредитного ризику застосовуються показники, відображені в рис. 3.

Рис. 3 Показники для оцінки якості кредитного портфелю з погляду кредитного ризику, авторська розробка

Перелічені показники слід аналізувати в динаміці, виявляти тенденції їх зміни та причини погіршення. Розрахунок наведених коефіцієнтів допомагає визначити тенденції погіршення фінансового стану та шляхи збільшення економічної ефективності кредитних операцій.

Коефіцієнт покриття класифікованих позик ($K_{п.к.п.}$) розраховується як відношення зважених класифікованих позик ($K_{зв.кл.}$) до капіталу (K) банку:

$$K_{п.к.п.} = \frac{K_{зв.кл.}}{K} \quad (1)$$

Цей показник комплексно характеризує якість кредитного портфелю з погляду ризику в сукупності з його захищеністю власним капіталом. Підвищення цього коефіцієнта в динаміці вважається негативним явищем і свідчить про підвищення ймовірності збитків у майбутньому.

Коефіцієнт питомої ваги зважених класифікованих позик ($K_{п.зв.кл.}$) розраховується як відношення зважених класифікованих позик ($K_{зв.кл.}$) до загальної суми позик (Π):

$$K_{п.зв.кл.} = \frac{K_{зв.кл.}}{\Pi} \quad (2)$$

Зважені класифіковані позики розраховуються множенням суми кредитів певної групи ризику на відповідний коефіцієнт.

Коефіцієнт прострочених позик ($K_{п.п.}$) розраховується як відношення позик з простроченою виплатою процентів та основної суми боргу ($\Pi_{простр.}$)

до загального обсягу позик (Π):

$$K_{n.n.} = \frac{\Pi_{\text{простр.}}}{\Pi} \quad (3)$$

Цей коефіцієнт вказує на ту частину позик, у портфелі банку, виплати за якими були невчасно погашені, та на ті, які не були погашені взагалі. Високий процент свідчить про погіршення кредитної діяльності банку. Значний приріст за аналізований період свідчить про можливі значні збитки в перспективі.

Коефіцієнт збитковості позик ($K_{зб.}$) розраховується як співвідношення збитків за позиками за аналізований період ($З_{п.}$) до середнього загального обсягу позик (Π), або до загального обсягу позик:

$$K_{зб.} = \frac{З_{п.}}{\Pi} \quad (4)$$

Коефіцієнт збитковості визначає частину позик, які за певний період призвели до збитку. Зростання цього показника може свідчити про погіршення політики дотримання допустимого рівня ризику.

Загальний висновок, який можна зробити, виходячи з результатів аналізу якості кредитного портфелю з погляду ризику: банку необхідно проводити обережнішу кредитну політику, ретельніше підходити до оцінювання платоспроможності позичальників на стадії надання кредитів, приділяти увагу цільовому використанню наданих позик та контролю за діяльністю позичальника з метою своєчасного виявлення негараздів та запобігання можливих втрат за позиками [12].

Також аналіз кредитного портфелю банку проводиться і в напрямку оцінки рівня його захищеності від можливих втрат. Чим гірші показники якості кредитів з погляду кредитного ризику, тим більшим має бути ступінь їх захищеності.

Для здійснення аналізу кредитного портфелю в напрямку рівня захищеності від можливих втрат використовуються показники, що відображені в рис. 4.

Рис. 4 Показники для оцінки якості кредитного портфелю з погляду захищеності від можливих втрат (удосконалено авторами з використанням [18])

Розглянемо зазначені показники більш детально.

Коефіцієнт забезпеченості позик (Кз.п.) розраховується як співвідношення загальної суми забезпечення кредитів (застава, гарантії, страхування тощо) ($Z_{кр.}$) та загальної суми кредитів (Π):

$$K_{з.п.} = \frac{Z_{кр.}}{\Pi} \quad (5)$$

Цей показник характеризує ступінь захищеності банку від втрат за позиками за рахунок зовнішніх факторів, таких як гарантії, застава майна, страхування, поручительство.

Коефіцієнт забезпеченості збиткових позик (Кз.з.) розраховується як відношення кредитного забезпечення ($Z_{кр.}$) за збитковими позиками до чистих списань за аналізований період (C_n):

$$K_{з.з.} = \frac{Z_{кр.}}{C_n} \quad (6)$$

Цей коефіцієнт свідчить про ступінь захищеності банку від збитків за позиками з урахуванням тенденції збитковості кредитного портфелю, яка склалася.

Ступінь такої захищеності від втрат аналізується за допомогою коефіцієнтів:

- коефіцієнтів захищеності позик;

– коефіцієнтів покриття збитків.

Коефіцієнт захищеності позик ($K_{зах.}$) розраховується як відношення резервів на покриття збитків за позиками ($P_{зб.}$) до загальної суми позик (Π):

$$K_{зах.} = \frac{P_{зб.}}{\Pi} \quad (7)$$

Коефіцієнт покриття збитків за позиками ($K_{п.зб.}$) розраховується як відношення резерву на покриття збитків за позиками ($P_{зб.}$) до збиткових позик ($\Pi_{зб.}$):

$$K_{п.зб.} = \frac{P_{зб.}}{\Pi_{зб.}} \quad (8)$$

Коефіцієнт покриття позик капіталом ($K_{з.к.}$) розраховується як відношення капіталу банку (BK) до загальної суми позик (Π):

$$K_{з.к.} = \frac{BK}{\Pi} \quad (9)$$

Цей показник указує на те, яка частина кредитного портфелю фінансується за рахунок власного капіталу. Зростання даного коефіцієнта свідчить про те, що посилюється захищеність кредитів власним капіталом.

Ступінь повноти формування резерву ($I_{повн.}$) розраховується як відношення фактично створеного резерву до розрахункової суми резерву виходячи із кредитного ризику:

$$I_{повн.} = \frac{\text{Фактич.створ.резерв}}{\text{Розрах.}\sum \text{резерву}} \quad (10)$$

Існуюча методологія не є досконалою та потребує уточнення та подальшого розвитку.

Зокрема це стосується вимірювання коефіцієнту прострочених позик шляхом відношення позик з простроченою виплатою до основної суми боргу. Неможна оцінювати якість кредитного портфелю, беручи до уваги загальний обсяг прострочених позик, оскільки природа прострочення і, відповідно, кількість DPD за проблемними позиками є неоднаковими та такими, що притаманні окремим кредитам чи їх групам. Помилково однаково оцінювати якість кредитного портфелю, враховуючи прострочені позики з DPD, що

дорівнюють 30 дням та ті позики, прострочення за якими складає 180+ днів. Очевидним є той факт, що чим більшим є показник DPD, тим, відповідно, гіршим є якість кредитного портфелю.

З огляду на це, пропонуємо при вимірюванні коефіцієнту прострочених позик долучати до обчислення показник DPD. Отже, вважаємо за необхідне при оцінці якості кредитного портфелю банківської установи обчислювати коефіцієнт прострочених позик не шляхом відношення сукупного обсягу позик із простроченими платежами до загального обсягу позик, а через виведення конкретного показника коефіцієнта прострочених позик за окремими показниками DPD. Наведемо умовний приклад.

Банківська установа в своєму кредитному портфелі має частку проблемних позик на суму 45 000 000 гривень.

У таблиці 1 обумовлений стан обслуговування кредитів позичальниками. Визначені обсяги кредитів з різними ступенями прострочень та коефіцієнти прострочених позик за кожною «корзиною» прострочених кредитів.

Таблиця 1 **Стан обслуговування прострочених кредитів позичальниками за умовним прикладом***

Показник DPD	Обсяг позик з відповідним показником DPD	Коефіцієнт прострочених позик відповідного сегменту
1-30	2 000 000	0,044
31-60	1 500 000	0,033
61-90	1 300 500	0,03
91-120	900 000	0,02
121-150	1 000 000	0,022
151-180	1 200 250	0,027
180+	1 500 000	0,033

*Розраховано авторами

Отже, за умовним прикладом, банківська установа в кредитному портфелі має 9 400 750 позик із різними ступенями прострочення, що у сукупності становить 20,9% від загального обсягу кредитних договорів даного сегменту.

Коефіцієнти прострочених позик з різними показниками DPD

коливаються від 0,02 до 0,044. Такого роду обчислення може проводитись банківською установою лише з метою визначення частки певної категорії кредитів у загальному їх обсязі. Отже, загальний коефіцієнт буде обчислюватись простим додаванням окремих коефіцієнтів. Проте, це не визначить реальної якості кредитного портфелю.

Однак, з метою більш достовірного підрахунку коефіцієнту прострочених позик вважаємо за необхідне в практичній діяльності банківських установ розглядати окремі сегменти прострочених кредитів, адже не можна однаково оцінювати вагу щойно простроченого кредиту та такого, що є безнадійним до повернення.

З цією метою пропонуємо банківським установам впровадити розроблену нами систему ранжування окремих сегментів кредитних договорів за ознаками DPD (DPD credit ranging), де, наприклад, обумовити такі значення обсягів прострочених кредитів, табл.2.

Таблиця 2 Система нарахування балів при ранжуванні прострочених кредитів за показниками DPD (за умовним прикладом)

Показник DPD	Обсяг позик з відповідним показником DPD	Бали, що нараховуються на кожен 1 000 000 грн. за простроченими кредитами	Показник ранжування відповідно до обсягів прострочених кредитів (DPD credit ranging)
1-30	2 000 000	0,5	1
31-60	1 500 000	1	1,5
61-90	1 300 500	2	2,601
91-120	900 000	4	3,6
121-150	1 000 000	6	6,0
151-180	1 200 250	8	9,602
180+	1 500 000	10	15,0
Сумарний показник			39,303

Відповідно, банківська установа при оцінюванні якості кредитного портфелю з застосуванням системи ранжування прострочених кредитів наочно з'ясує значимість частки прострочених кредитів певної «корзини» прострочення в загальному обсязі позик.

У таблиці 3 розглянемо приклад, в якому обсяги прострочених позик будуть скорочені відповідно до попереднього випадку.

Наведене свідчить, що за однакової кількості прострочених кредитних угод гіршим буде вважатися той кредитний портфель, в якому буде меншим обсяг кредитів з високим показником прострочення (DPD).

Таблиця 3 Ефект від скорочення кредитів з високим показником DPD
(за умовним прикладом)

Показник DPD	Обсяг позик з відповідним показником DPD	Бали, що нараховуються на кожен 1 000 000 грн. за простроченими кредитами	Показник ранжування відповідно до обсягів прострочених кредитів (DPD credit ranging)
1-30	3 200 000	0,5	1,6
31-60	1 500 000	1	1,5
61-90	1 300 250	2	2,605
91-120	1 200 000	4	4,8
121-150	700 500	6	4,203
151-180	900 000	8	7,2
180+	600 000	10	6
Сумарний показник			27,908

Тому, на переконання авторів дослідження, при оцінці якості кредитного портфелю з позиції обсягів прострочених позик має сенс впровадження наведеної системи ранжування «поганих» боргів – DPD credit ranging.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити висновки та відмітити те, що окремої уваги потребує питання щодо збору та консолідації інформації, яка враховується при з'ясуванні якості кредитного портфелю відповідно до запропонованої нами методології.

Очевидним є той факт, що один певний напрям бізнесу банківської установи не в змозі самостійно забезпечити якісне проведення зазначеної роботи. Тому, пропонуємо консолідацію та аналіз отриманої інформації доручити підрозділам ризиків та контролінгу у головних (центральных) офісах банківських установ. Необхідна інформація з необхідною періодичністю має передаватися до центральных офісів з підлеглих територіальних представництв.

До підрозділів ризику та контролінгу на місцях необхідна інформація має систематично надходити від менеджерів відділень, співробітників служби внутрішньобанківської безпеки, працівників підрозділів стягнення, відділів (управлінь) по роботі з заставним майном тощо.

Лише злагоджена та систематизована робота перелічених підрозділів надасть можливість в повній мірі точно встановити усі чинники, що впливають на якість портфелів кредитування, аналізувати їх та використовувати у подальшій роботі.

Отже, дослідження засвідчило, що існуюча методика враховує не усі аспекти, що впливають на оцінювання якості кредитних портфелів банківських установ. Не викликає сумнівів, що вона потребує докорінних доповнень, вдосконалень та перетворень. Саме це ми запропонували до впровадження в даній роботі.

Тому, за результатами проведеного дослідження можна сказати, що процес управління якістю кредитного портфелю банку включає в себе такі складові:

- превентивні заходи, спрямовані на формування кредитного портфелю високої якості;
- забезпечення утримання оптимальних значень кредитного портфелю шляхом внутрішньобанківського моніторингу якості кредитного портфелю;
- впровадження та врахування чинників, які мають вплив на вимірювання якісних показників кредитного портфелю (якість забезпечення за кредитними договорами, особа позичальника та його фінансово-майновий стан, ліквідність об'єктів застави/іпотеки, показники DPD credit ranging).

На нашу думку, застосування у своїй діяльності банківськими установами результатів даного дослідження має принести значний економічний ефект у вигляді отримання прибутку від високої якості процесів кредитування. Це, в свою чергу, дозволить банкам уникнути понесення збитків від ризикованих операцій з кредитування та підніме рівень їх економічної безпеки.

Список використаної літератури

1. Методика оценки и сравнения качества кредитных портфелей банков [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.economy.bsu.by/index_RA.htm.
2. Про затвердження нової редакції Положення про порядок формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за позиками комерційних банків від 27.03.98 Постанова правління НБУ N 122 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0538500-98>
3. *Алексеєнко М. Д.* Капітал банку: питання теорії і практики: Монографія. - К.: КНЕУ, 2002. - 276 с.
4. Банковское дело : учебник ; ред. О.И. Лаврушина. – М. : Банковский и биржевой научно–консультационный центр ; ЭКОС, 1992. – 428 с.
5. Банківський менеджмент : навч. посіб. / О. Кириченко, І. Гітленко, А.Я. Ятченко. – К. : Основи, 1999. – 671 с.
6. *Васюренко О.В.* Банківські операції: Навч. посіб. — 4-те вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2004. — 324 с. — (Вища освіта ХХІ століття).
7. *Вітлінський В.В.* Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія / В.В. Вітлінський, Г.І. Великоіваненко. – К. : КНЕУ, 2004. – 480 с.
8. *Вовчак О.Д.* Фінансова стратегія розвитку банку як передумова ефективності його діяльності / О.Д. Вовчак, Н. Меда // Банківська справа. – 2008. – № 3. – С. 23–37.
9. *Волохов В.І.* Економічна природа і зміст кредитної діяльності банку в аспекті оцінювання її ефективності / В.І. Волохов // Фінанси України. – 2008. №8. – С. 109-117.
10. *Дзюблюк О.В.* Механізм забезпечення якості кредитного портфеля й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в економіці / О.В. Дзюблюк // Журнал європейської економіки. – 2010. – № 9. – С. 108 - 124.
11. *Довгань Ж. М.* Економічний зміст фінансової стійкості банківської системи / Ж. М. Довгань // Інноваційна економіка. – 2012. – № 12. – С. 207-211.

12. *Герасимович А.М.* Аналіз банківської діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://studentbooks.com.ua/content/view/292/54/1/2/>
13. *Говоруха С.* Підходи до визначення поняття «кредитного портфелю» та аналіз його характеристик / С. Говоруха // Вісник Львівського університету. – 2008. – № 39. – С. 125-127.
14. *Енциклопедія для банкіра [Текст] : у 2 т. / Нац. банк України, Ун-т банк. справи. - К. : УБС НБУ, 2012 .Т. 1 : Теоретична та історична частини / [Т. Смовженко та ін. ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. Смовженко, канд. екон. наук, доц. Г. Стеблій, д-ра філос. наук, проф. З. Скринник]. - 2012. - 483 с.*
15. *Зотов А.Ф.* Современная западная философия: Учеб./А.Ф. Зотов.- 2-е изд., испр.- М.: Высш. шк., 2005.- 781 с.
16. *Карчева Г.* Використання методів непараметричної статистики для оцінки ризику ліквідності банків / Г.Карчева // Вісник Національного банку України. – 2007. – №7. – С. 31–34.
17. *Качалов Р.М.* Управление хозяйственным риском / Р.М. Качалов. – М. : Наука, 2002. – 192 с.
18. *Кредитний портфель банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://investblog.net.ua/banky/kredytnyj-portfel-banku>. Загол. з екрану.*
19. *Ліквідність банківської системи України : науково–аналітичні матеріали / [В.І. Міщенко, А.В. Сомик та ін]. – К. : Національний банк України, Центр наукових досліджень, 2008. – Вип. 12. – 180 с.*
20. *Пірог В.В.* Оцінювання якості кредитного портфеля банків з урахуванням виконання економічних нормативів НБУ / В.В. Пірог // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 2.
21. *Примостка Л.О.* Фінансовий менеджмент банку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://library.if.ua/book/92/6377.html>.
22. *Роуз Питер С.* Банковский менеджмент / Роуз Питер С. [пер. с англ.]– М. : Дело, 1995. – 768 с.

23. *Рясних Є.Г.* Система управління кредитним портфелем у комерційному банку / Є.Г. Рясних, А.А. Пономарьов, М.О.Микитин // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2. – С. 146-149.
24. *Синки Дж. мл.* Управление финансами в коммерческих банках / [пер. с англ. 4-го перераб.изд. ; под ред. Р.Я. Левиты, Б.С. Пинскера. М.: 1994, Catallaxy. — 820 с.
25. Управління ризиками банків: монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2012. – 283 с.